

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены основные тенденции развития отрасли овощеводства Республики Беларусь. Проведен анализ эффективности производства овощной продукции, определены основные положительные и отрицательные стороны в функционировании отрасли.

Ключевые слова: овощи, производство, экономическая эффективность, экспорт, импорт.

SUMMARY

The article describes the main trends in the vegetable industry of the Republic of Belarus. The analysis of the efficiency of vegetable production, the basic strengths and weaknesses in the functioning of the industry.

Keywords: vegetables, production, the effectiveness of economic, export, import.

ДОБРОБУТ НАЦІЙ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Костенко Н.В., к.е.н., доцент кафедри зовнішньоекономічної діяльності підприємств Донецького національного технічного університету¹

Постановка проблеми дослідження. В усі часи теоретична думка стоїть на захисті інтересів націй з позицій збільшення їх добробуту, фактично тим самим захищаючи інтереси держави та бізнесу, але зовсім не кінцевого споживача. Тому питання вивчення впливу торговельної політики на добробут країни є актуальним, з точки зору визначення реального виграшу. А оскільки характер виграшу носить дихотомний характер: для споживачів та країни, або регіонального угруповання, тому й потребує більш досконалого вивчення у наших подальших дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню впливу процесів міжнародної інтеграції на добробут націй присвячені дослідження фахівців Світового банку, які проводяться під керівництвом Д.Тарра, а саме Д. Наваретті, П. Епіфані[2], а також Х.Мукунокі[3], Ю.Кузнецова, О.Куряєва[4], Е. Райнерта[5] та інші. У наукових роботах містяться теоретичне обґрунтування взаємовідносин країн в процесі міжнародної інтеграції й визначення характеру впливів на добробут країн-учасниць.

Метою даної статті є визначення характеру впливу інтеграційних процесів на добробут націй.

Задля реалізації поставленої мети у статті вирішені наступні завдання:

- охарактеризовано негативний вплив автаркії країни в умовах глобалізації;
- описано характер ранжування добробуту в залежності від участі країни в інтеграційних процесах;
- охарактеризовано і графічно відображено процес взаємного впливу економічних суб'єктів на національні інтереси та стан добробуту;

- проведені розрахунки щодо впливу на добробут змін індексу умов торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Суспільство як відкрита соціально-економічна система, яка розвивається під впливом різних чинників, у своєму еволюційному поступі підпорядковується певним законам, які притаманні окремим етапам формування. Методологія системності виходить із трифазного розвитку кожної функціонуючої системи: генезису, зрілості та занепаду [1, с. 106]. Фаза генезису спрямовує людство на формування поступової цілісності суспільства, шляхом надбання ознак державності. Але владні амбіції лідерів держав, спрямовують їх дії на розширення владних повноважень шляхом експансії географічно близько розташованих земель, нехтуючи бажанням власних народів. В сучасному світі кордони держав були чітко означені в Європі Версальською угодою 1919 року та колоніального перерозподілу між метрополіями у 50-60-х роках в Азії та Африці, по суті створивши нову «мозаїку» світу. Ці домовленості й досі визивають чимало міжетнічних конфліктів на теренах цих континентів. Й тому наступним закономірним етапом розвитку людського універсуму стає спільним інтересу до формування регіональних інтеграційних об'єднань, які надають можливість розширити межі внутрішніх ринків, посиленнями зусиллями опанувати методи виходу на нові ринки.

Зрілість це стан структурної цілісності, тому ситуація щодо регіональних інтеграційних блоків тільки-но розпочинає свою структурізацію, фактично пройшовши фазу генезису. Структурізація ґрунтується на пошуку оптимального формату взаємодії країн, визначенні ефективності використання інструментів співпраці. У цьому стані регіональна інтеграція пройде шлях до пошуку нових форматів взаємодії, більш стійких, що забезпечить їм більш тривалий час існування, продовжуючи у цьому форматі подальший цивілізаційний розвиток, на основі використання існуючого досвіду. А гомогенний стан у сфері соціально-економічних систем, який характеризується абсолютною однорідністю компонентів, фактично переводить цю систему у стан поступового занепаду. Тому на рівні підсвідомого увесь світ відмовився від ідеї прямування до однорідного та монополярного світу шукаючи шляхи розвитку у концепції багатополлярного світу.

Одночасно сучасний світ змінює погляди до традиційного суспільного інституту – держави. Процеси глобалізації які характеризуються посиленням економічної концентрації та конвергенції унеможливили розвиток держави як відокремленої та ізольованої підсистеми. А ізольована країна, наприклад Північна Корея, до якою неможливо використання інструментів зовнішнього впливу несе загрозу не тільки країнам регіону, а й світу в цілому. Політична самоізоляція Північної країни призвела до встановлення авторитарного режиму де превалюють інтереси військової потужності на шкоду соціальним стандартам.

Автаркія веде до такого положення справ, при якому природні ресурси країни не використовуються у тій мірі, в якій би вони використовувалися у випадку існування вільної торгівлі, для їх розробки не вистачало би капіталу, накопичення якого відбувається достатньо повільно. Відповідно відсоткові ставки знаходяться на високому рівні. Продуктивність праці низька й відповідно заробітна платня та рівень життя також низькі [4, с. 31].

Автаркія країни негативно відбивається на якості життя та добробуті населення. Таке положення принципово стало неможливим в умовах глобалізації. Країна задля отримання конкурентних переваг взаємодіє з іншими країнами світу шляхом налагодження торговельних відносин, розбудови промисловості або створення нових галузей, обміну інвестиціями, налагодження інфраструктури, визначаючи власне місце у системі міжнародного поділу праці. Бажання країни посилити конкурентні переваги все частіше виливається у спроби створити із географічно близькими, або близькими за розвитком країнами створити певне конкурентноздатне середовище через укладання регіональних торговельних угод та утворення наднаціональних інститутів.

Визначаючи роль держави як соціально-економічної системи у гео економічному просторі, визначимо що кожна країна, як актор у глобальному середовищі прагне висловити та показати свою позицію в формуванні інтеграційної концепції.

У сучасній інтерпретації Е.Райнерта наукової праці «Національна система політичної економії» німецького економіста Ф. Ліста, яка вийшла в світ у 1848 році, розмірковуючи про вибір часу для введення тарифів та вільної торгівлі запропонована така послідовність:

1. Усім країнам необхідний період вільної торгівлі, щоб змінити схему споживання, створити попит на промислові товари.
2. Протягом наступного періоду малі країни захищають та будують власну промисловість (тобто створюють види діяльності, для яких характерна зростаюча віддача, включаючи продвинуті послуги), а також утворюють синергію.
3. Починається економічна інтеграція усе більших географічних областей.
4. Усім країнам вигідно відкритися для глобальної вільної торгівлі[5, с. 192].

Зі своєї сторони зауважимо, що задля економічної доцільності впровадження вільної торгівлі в глобальному масштабі необхідно дотримуватися історичної послідовності. Саме третій етап фактично було проігноровано Бреттон-Вудськими інститутами у повоснні часи. Й сьогодні визнають що помилку, яка була у 90-х роках минулого століття ускладнена встановленням для країн різних за економічним

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

розвитком єдиних принципів Вашингтонського консенсусу.

В сучасних умовах дедалі частіше спостерігається ситуація, коли відбувається перекриття різних форм торговельних угод. Нашарування різних форм веде до втрати вигравів в торгівлі. Це явище докладно розглянуто у роботах Х.Мукунокі. Але слід зауважити, що розглядаючи майже сім років тому процеси регіональної інтеграції, автори називають її як багатосторонню (мультилатеральну). Ми хочемо внести коригування до термінів, що з урахуванням сучасних тенденцій у світовій економіці, ці процеси повинні розглядатися як плурілатеральні, тобто відносини між декількома країнами на регіональному рівні.

Питання про розширення торговельних блоків шляхом перекриття зони вільної торгівлі (ЗВТ) трьох країн, моделлю внутрішньоголодувезої торгівлі розглянуті Х.Мукунокі. Автори першими вивчили динамічні стимули для формування перекриття ЗВТ та їх вплив на можливість лібералізації багатосторонньої торгівлі. У ЗВТ, країни-члени можуть встановлювати свої зовнішні тарифи самостійно, так що кожен член має можливість сформувати нову ЗВТ з третими країнами без згоди країн-партнерів. Наприклад, якщо країна *A*, що є членом *A-B* ЗВТ укладає новий ЗВТ із зовнішнім країною *C*, виникає система «центр-промінь», в якій країна *A* є центром, а країни *B* і *C* променями. У Митному союзі (МС), з іншого боку, члени повинні встановити спільні зовнішні тарифи, щоб вони могли розширювати існуючі блоки тільки за рахунок розширення нових членів, тобто одночасної участі країн, які не є членами.

Рисунок 1 представляє рейтинг добробуту і можливих динамічних змін у часі шляхом експансії. Позначимо W_H – добробут центру, W_I – добробут інсайдерів (країн-членів) однієї ЗВТ, W_N – добробут при відсутності домовленостей, W_S – добробут країн-«променів» та W_O – добробут аутсайдеру однієї ЗВТ відповідно.

Припустимо, що не має ніяких домовленостей між країнами *A*, *B* та *C*. Оскільки відмінності у виграві до і після формування є $W_I > W_N$, ЗВТ між двома країнами (країни *A* та країни *B*) збільшують добробут усередині країни. На відміну від цього, у блоку погіршується стан країни аутсайдеру (країна *C*), тому що $W_N > W_O$. Хоча більша конкуренція знижує прибуток фірм країни *C* в блоці та відповідно, прибуток на внутрішньому ринку країни, доходи споживачів, а також тарифні доходи залишаються незмінними до тих пір, доки ринки сегментовані.

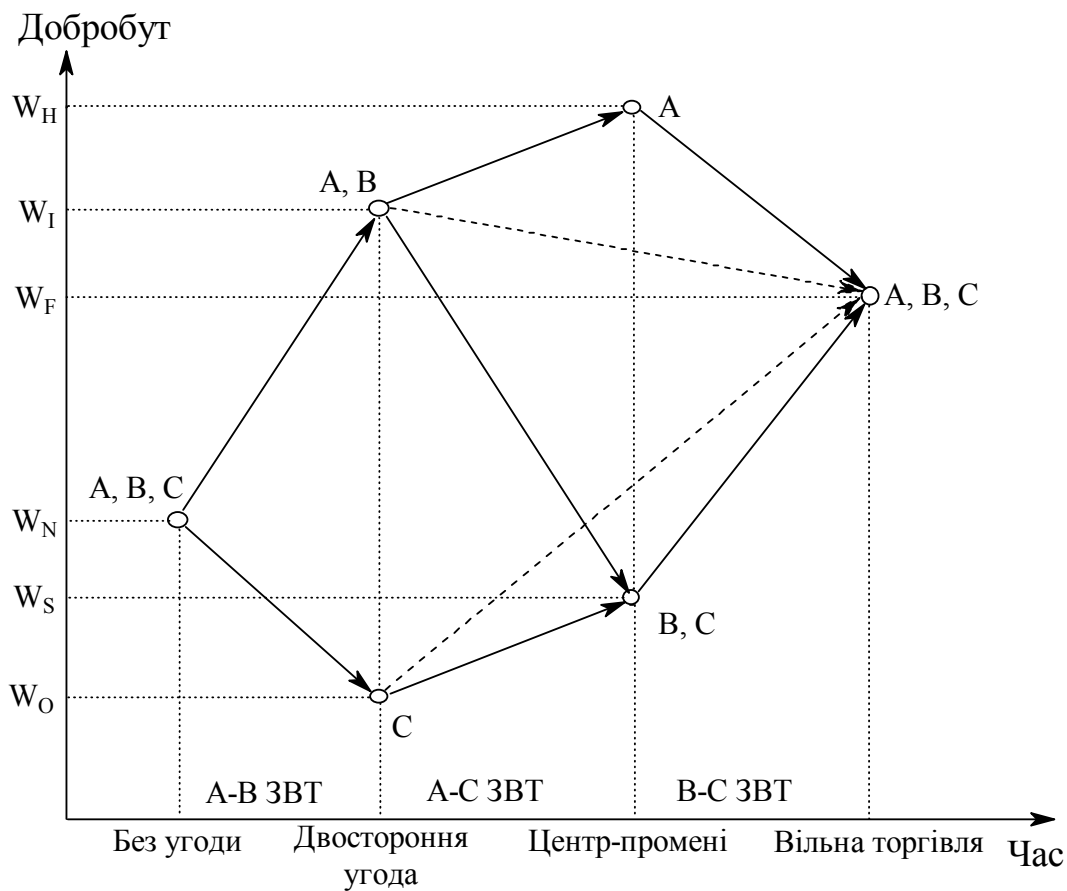

Рис. 1. Ранжування добробуту

Джерело: Mukunoki H. Understanding the Effects of Preferential Trade Agreements: A Theoretical Overview // Bulletin of Gakushuin University Research Institute of Economics and Management, No.19, December, 2005.– P. 31-51.

Далі, розглянемо стимули для розширення блоку між країнами *A* і *B* у багатосторонній вільній торгівлі. При багатосторонній вільній торгівлі переважно немає ніяких домовленостей з боку всіх країн, тому $W_F > W_N$. Лібералізація торгівлі збільшує прибуток в зарубіжних країнах та доходи споживача більше, ніж вона зменшує прибуток та тарифну виручку на внутрішньому ринку. Однак, насправді цього не може бути, якщо ЗВТ існує. Очевидно, що країни аутсайдерів (що знаходяться за межами блоку) хотіли б приєднатися до блоку, тому що $W_F > W_N > W_O$. З іншого боку, це залежить від первинного тарифу всередині країн-не членів, які віддають перевагу багатосторонній вільній торгівлі. $W_F \geq W_I$ – якщо початкові тарифи трьох країн високі, та $W_I > W_F$ в іншому випадку. Це вказує на те, що якщо розширення торговельного блоку приймає нових членів, це залежить від початкового тарифу або розширення багатосторонньої вільної торгівлі.

При альтернативній ситуації, коли відбувається перекриття ЗВТ, система «центр-промінь» виникає, якщо країни-не члени не приєдналися до існуючого блоку, але замість цього уклали двосторонню угоду лише з одним членом, наприклад, країною *A*. У цьому випадку, країна *A*, називається центром, має два перекриття угоди про вільну торгівлю з країнами *B* та *C*, так званими променями. Передбачається що ЗВТ спираються на правила походження для того, щоб запобігти «відхилення торгівлі», ситуації, в якій кожен продукт надходить через країну-центр (країна *A*) і перевагається на інші країни-«промені».

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Хоча всі країни можуть вільно експортувати до країни-центру, але тільки центр розглядається безмитно на ринках країн-«променів», якщо $W_H > W_I$ та $W_H > W_F$, точно так само $W_N > W_S$ та $W_S > W_O$. Таким чином, система «центр-промені» буде воліти до країни-центру через її сильні позиції. Хоча скасування протекціоністських тарифів зменшує прибуток фірм на внутрішньому ринку країни та її тарифну виручку, вона збільшує доходи споживача і вигоди країни-центру від вільного доступу до нових партнерів. Ці досягнення домінують над втратами. Очевидно, що центр також прагне до багатосторонньої вільної торгівлі, оскільки торговельні бар'єри між країнами-«променями» дають країні-центру переваги на ринку країн-«променів». Новий партнер готовий до форми перекриття ЗВТ, оскільки прибуток на ринку країни-центру та споживчий надлишок збільшується більш ніж прибуток на внутрішньому ринку і зниження тарифної виручки. Між тим, іншому члену B завдано збитків на ринку його партнера без прибутку і тому перекриття ЗВТ ущемлює інші країни-члени. Єдина реакція країни B згодом полягатиме в пошуку домовленостей з країнами-«променями». Країни-промені, які фактично ратифікували ЗВТ з новим результатом багатосторонньої вільної торгівлі отримують більше виплат, ніж система «центр-промені».

Результат показує, що можливості системи «центр-промені» завжди досягаються при багатосторонній вільній торгівлі, як рівновага, і це єдиний результат рівноваги до тих пір, доки час дисконтування не є надто низьким. Зокрема, це випадок, коли умову

$$\delta > \sqrt{\frac{W_H - W_I}{W_H - W_F}} \quad (1)$$

виконано. Результати показують, що угоди про вільну торгівлю, як правило, розширюють умови торгівлі більше ніж Митний Союз. Включення ендогенної лобістської діяльності виробниками може або посилювати або гальмувати розширення шляхом перекриття ЗВТ, хоча ця діяльність відносно експансії до нових країн-членів є менш ймовірною. На відміну від К. Фройнд, Х. Мукунокі вказують на те що, багатостороння вільна торгівля може бути реалізована, навіть якщо початкові тарифи досить низькі і більш низькі початкові тарифи можуть зробити експансію щодо перекриття ЗВТ більш ймовірною, коли уряди дуже занепокоєні політичними внесками [3, сс. 48-51].

Рис. 2. Процес взаємного впливу економічних суб'єктів на національні інтереси

Розроблено автором

Таким чином, лібералізація торгівлі в межах регіональних інтеграційних угод по різному впливає на економіку кожної окремої країни-учасниці, оскільки змінюється низка факторів, які мають різне значення для кожного з суб'єктів національної економіки. Відносно держави змінюються державні доходи, для внутрішніх виробників важливим стає фактор зміни конкурентоспроможності продукції та перерозподілу ресурсів між виробниками, для імпортерів інституційних товарів – ціни на імпортні ресурси, для споживачів вагомим фактором залишається ціна, яку він повинен платити за продукт. В цілому добробут країни визначається балансом між взаємними інтересами суб'єктів національної економіки, які одночасно вступають у протиріччя, а також доповнюють один одного. Схематично процес взаємного впливу на національні інтереси відображено на рис. 2.

Розглядаючи економічні внески під більш щільним кутом зору, звернемо увагу, що уряди країн повинні проаналізувати вагомість секторів, які вносять свій внесок у соціально-економічні національні інтереси країни. Й при вирішенні цього питання завжди підключаються підприємницькі кола країн задля з'ясування можливостей, або навпаки обмежень для власної галузі. Самим складним питанням є визначення рівноваги врахування інтересів виробників-експортерів та імпортерів цієї ж продукції у певному секторі. Не кожному галузевому сектору вдасться зберегти свої інтереси, тому необхідно визначити пріоритети розвитку галузей за такими критеріями:

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

- галузь відіграє велике значення для національної економіки і зокрема її внесок у доходи від ефективного використання експортного потенціалу, наприклад, в Україні це металургійна та хімічна галузі;
- галузь забезпечує стратегічний природний ресурс, наприклад, певні харчові продукти: цукор, зернові та олійні культури), оскільки більша частина населення залежать від їх існування;
- галузь має пряме чи непряме відношення до основних природних ресурсів – енергетика, вугледобувна промисловість й відповідно енергетичне та вугільне машинобудування;
- галузь має пряме чи непряме відношення до важливих питань справедливості та соціального благополуччя домогосподарств – виробництво легкових автомобілів, надання інформаційних та телекомунікаційних послуг;
- розвиток галузі може стати предметом зміни в правилах економічної і торговельної політики – виробництво цукру;
- галузь представляє значні торговельні потоки в обсягах експорту та імпорту і умови фінансування відбиваються на зміні в торговельних потоках – металургія;
- галузь є однією з тих, де можна було б очікувати, важливі стійкі ефекти, які пов'язані з торговельною політикою;
- галузь забезпечує значну частку надходжень до державного бюджету, що дозволяє фінансувати додаткові соціальні програми;
- галузь забезпечує підвищення рівня зайнятості, завдяки включенню підприємств у систему міжнародного поділу праці – виробництво легкових автомобілів.

Кожний з суб'єктів ринку очікує задоволення своїх власних інтересів, які в цілому й формують національний добробут. Тому добробут націй залежить від того наскільки суб'єкти ринку зацікавлені у якісному задоволенні потреб інших. За об'єктивними законами розвитку суспільства вииграш стає очевидним й посилюється в результаті експорту зайвої продукції на зовнішні ринки та імпорту необхідної для внутрішнього споживання продукції. Одночасно утворення більш ємного спільного ринку збільшує можливості від отримання переваг.

Зазвичай у регіональних торговельних угрупованнях, вплив на економічний добробут поділяється на три компоненти:

- зміни споживчого надлишку,
- зміни надлишку у виробника,
- втрачені тарифні надходження від імпорту з країн-членів зони вільної торгівлі.

В результаті пільгові потоки в регіональному інтеграційному угрупованні поступово зростають примножуючи зміни у надлишках. Наприклад, тарифи отримані за імпорт з країн-нечленів передбачається перерозподілити внутрішнім споживачам. У сукупності зміни в активі надлишків споживача і виробника, менше втрачених тарифних доходів, і дорівнюють зміни національного економічного добробуту в результаті регіональних інтеграційних домовленостей. Зокрема, зміна споживчого надлишку відповідає зміні національного добробуту заради ефекту утворення торгівлі, зміна надлишків виробника відповідає зміні національного добробуту, які пов'язані з підвищенням виходом експорту, що стає основним приводом диверсифікації торгівлі.

Під умовами торгівлі Д. Наваретті та П. Епіфані розуміють співвідношення між ціною експортованого товару і ціною товару, що імпортується. Поліпшення умов торгівлі позитивно впливає на добробут, оскільки це означає, що конкретний обсяг експорту тепер рівноцінний більшому обсягу імпорту [2, с.29]. Умови торгівлі визначаються за допомогою індексу умов торгівлі, а саме співвідношенням індексів експортних цін до імпортних. Оскільки склад експорту та імпорту змінюється з часом, і саме відносні зміни умов торгівлі в часі представляють особливий практичний інтерес. При зростанні цього індексу поліпшення умов торгівлі означає підвищення добробуту нації. На основі статистичних даних ВТО, нами було проведено вибірку індексів експортних та імпортних цін Японії та Німеччини по п'яти товарних групах, які зведено у табл. 1 та табл. 2.

Таблиця 1

Індекси експортних цін на певні групи товарів, %
(індекс 2000 р. = 100)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Японія									
Чавун і сталь	90	95	107	139	165	165	187	232	173
Хімічна продукція	90	87	97	114	123	126	134	146	129
Машини й транспортне устаткування	91	87	89	91	89	84	83	86	89
Офісне і телекомунікаційне устаткування	86	77	71	69	63	57	53	52	51
Прилади автоматики	95	97	109	114	113	112	113	116	119
Німеччина									
Чавун та сталь	96	99	123	155	177	185	223	256	211
Хімічна продукція	98	103	123	136	141	147	164	185	172
Машини і транспортне устаткування	98	103	123	134	132	132	143	153	146
Офісне і телекомунікаційне устаткування	95	98	112	116	104	97	94	92	84
Прибори автоматики	98	104	124	136	137	140	153	165	158

Таблиця 2

Індекси імпортних цін на певні групи товарів, %
(індекс 2000 р. = 100)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Японія									
Чавун і сталь	79	80	101	140	155	152	193	284	217
Хімічна продукція	93	90	102	114	121	126	133	158	144
Машини й транспортне устаткування	86	80	79	80	77	74	73	76	76
Офісне і телекомунікаційне устаткування	78	68	64	63	57	52	50	50	48
Прилади автоматики	91	89	99	108	106	103	102	113	119
Німеччина									
Чавун та сталь	94	99	125	167	191	195	247	282	210
Хімічна продукція	99	101	120	134	141	149	169	190	170
Машини і транспортне устаткування	97	101	116	124	118	115	121	125	117
Офісне і телекомунікаційне устаткування	95	97	104	105	92	83	77	72	63
Прибори автоматики	98	104	124	138	139	141	154	168	161

Розроблено автором на основі: International Trade Statistics 2010, WTO Publications. 2010. P. 235-236.

Цілком зрозуміло, якщо ціни на експортні товари даної країни на світовому ринку збільшуються у порівнянні з цінами на ту

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

продукцію, яку вона імпортує, це означає, що на одиницю свого експорту країна тепер може придбати більше імпортованих товарів. Отже, країна отримує більший вигравш від зовнішньої торгівлі. І навпаки: падіння показника «умов торгівлі» свідчить про зниження добробуту нації. Таким чином, зміна умов торгівлі служить одним з показників, що характеризують зміну положення країни в світовій торгівлі. Саме умови торгівлі, в свою чергу, залежать від коливань попиту на світовому і внутрішньому ринках, від змін в умовах виробництва, від ступеня монополізації ринків окремих товарів. Разом з тим, слід мати на увазі, що розмір вигравшу, який отримує країна від зовнішньої торгівлі, залежить не тільки від цін, але і від фізичних обсягів експорту та імпорту, проведення спільної тарифної політики регіональними угрупованнями.

Результати обчислення індексу умов торгівлі зведено у табл. 3 в динаміці.

Таблиця 3

Зміна динаміки індекс умов торгівлі, %									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Японія									
Чавун і сталь	114	119	106	99	106	108	97	82	80
Хімічна продукція	97	96	95	100	101	100	100	92	89
Машини й транспортне устаткування	106	109	113	114	116	114	113	112	117
Офісне і телекомунікаційне устаткування	110	113	111	110	111	109	106	104	107
Прилади автоматики	104	109	110	106	106	109	111	102	100
Німеччина									
Чавун та сталь	102	100	98	93	93	95	90	91	100
Хімічна продукція	99	102	102	101	100	98	97	97	101
Машини і транспортне устаткування	101	102	106	109	112	115	119	123	125
Офісне і телекомунікаційне устаткування	100	101	107	110	114	116	122	128	134
Прибори автоматики	100	100	100	98	99	99	99	98	98

Розроблено автором

Зведені результати у табл. 3, відображають кращі умови торгівлі в країнах ЄС, а саме Німеччині, ніж в Японії. Особливо індекс умов торгівлі в Німеччині значно кращий на готову продукцію: машини та транспортне устаткування, офісне і телекомунікаційне обладнання.

Сучасні економісти наполегливо підкреслюють, що «оптимальним тарифом» є такий тариф, який досить високий, щоб покращити умови торгівлі, і досить низький, щоб зберегти фізичний обсяг імпорту та експорту на рівні, найбільш придатному для країни. Більшість економістів вважає, що ці міркування говорять на користь досить низьких тарифних ставок для більшості країн. І вони стверджують, що якщо всі нації будуть проводити тарифну політику, засновану на змінах умов торгівлі, то світова структура виробництва і обміну стане в результаті менш ефективною [6].

Так відбувається з Японією, яка значно лібералізувала імпортований тариф і є членом понад 20 двосторонніх торговельних угод. За даними «Світового тарифного профілю» за 2009 р., рівень імпортованого тарифу на метали в ЄС склав 12%, в Японії – 10%, на хімічну продукцію в ЄС – 13%, в Японії – 7%, на транспортне устаткування у країнах ЄС – 22%, тоді як в Японії він знаходився на нульовому рівні [7, сс. 75, 96]. Високий рівень тарифного захисту по наведених товарних групах в країнах ЄС, свідчить про підтримку власного виробництва, шляхом встановлення доволі високих тарифів. Отже, ЄС як інтеграційне угруповання шляхом проведення спільної зовнішньої тарифної політики захищає внутрішній ринок.

Висновки та перспективи наукових досліджень Таким чином, торговельна політика регіональних інтеграційних угруповань створює оптимальні умови задля збалансованого розвитку національної економіки, проведення структурних перетворень, перерозподілу товарних і грошових потоків із-за кордону. Зміст торговельної політики розкриває система інструментів та заходів державного або міжнародного регулювання торгівлі. В результаті інтеграційних прагнень кожна країна повинна збалансувати інтереси суб'єктів внутрішнього ринку з можливостями, які надасть розширення зовнішнього ринку за рахунок укладання інтеграційних угод. Баланс зовнішніх та внутрішніх чинників формує модель національних інтересів, які доцільно вивчати у подальшому на прикладах конкретних регіональних торговельних угод.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення: Курс лекцій. – К.: „АДЕФ-Україна”, 2010. – С.106.
2. Торговая политика и значение вступления в ВТО для развития России и стран СНГ. Руков. ред. Дэвида Г.Тарра. – М.: Издательство «Весь мир», 2006. – С. 29.
3. Mukunoki H. Understanding the Effects of Preferential Trade Agreements: A Theoretical Overview // Bulletin of Gakushuin University Research Institute of Economics and Management, No.19, December, 2005. – P.48-51.
4. Кузнецов Ю., Куряев А. Промышленная политика и международные отношения. – Челябинск: Социум, 2005. – С. 31.
5. Райнерт Э.С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными [Текст] / пер. с англ. Н.Автомоновой; под ред. В.Автомова; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. Дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 384 с. – (Экономическая теория). – С. 192.
6. Носова С.С. Экономическая теория – М.: Кнорус, 2008. 383 с. // Электронный ресурс. Режим доступа <http://yourlib.net/content/category/39/145/158/>
7. World Tariff Profiles 2010. – Geneva: World Trade Organization and International Trade Centre UNCTAD/WTO. 2010. – PP. 75, 96.

РЕЗЮМЕ

У статті характеризується процес впливу інтеграційних процесів на добробут націй. Наведено підхід щодо ранжування добробуту за умови багатосторонньої, двосторонньої та регіональної інтеграції. Розглянуто та графічно представлено процес взаємного впливу економічних суб'єктів на національні інтереси. Проведено розрахунки та порівняння індексу умов торгівлі у динаміці для Німеччини (ЄС) та Японії.

Ключові слова: добробут, міжнародна інтеграція, зона вільної торгівлі, умови торгівлі.

РЕЗЮМЕ

В статье характеризуется процесс влияния интеграционных процессов на благосостояние наций. Приведены подходы относительно ранжирования благосостояния при условии многосторонней, двусторонней и региональной интеграции. Рассмотрен и графически представлен процесс взаимного влияния экономических субъектов на национальные интересы. Проведены расчеты и сравнение индекса условий торговли в динамике для Германии (ЕС) и Японии.

Ключевые слова: благосостояние, международная интеграция, зона свободной торговли, условия торговли

SUMMARY

Article defines the influence of integration processes on nations' welfare. Author suggests approaches to welfare ranking in terms of multilateral, bilateral and regional integration. The process of economic entities interference to national interests was examined and graphically represented.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Calculation and comparison of terms of trade index was conducted in dynamics for Germany (EU) and Japan.

Keywords: welfare, international integration, free trade area, terms of trade

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ УЛУЧШЕНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ УКРАИНЫ

Кравченко В.А., к.э.н., доцент кафедры "Международная экономика" ДонНУ¹

Гудаков А.К., аспирант кафедры "Международная экономика" ДонНУ

Актуальность проблемы. Развитие человеческого общества на протяжении всей истории характеризовалось различными видами экономических взаимоотношений. Для регулирования этих отношений и понимания их природы совершенствовалось и научное обоснование происходящих экономических процессов. Как и всякая наука, экономика оперирует множеством показателей, как на уровне предприятия, так и на уровне государства в целом.

В современном мире все большее значение уделяется макроэкономическим показателям как основным индикаторам социально-экономического развития государства. Улучшение макроэкономических показателей Украины либо любой другой страны будет являться отражением улучшения экономики в целом. Более того улучшение макроэкономических показателей способствует привлечению иностранных инвестиций в экономику и укреплению курса национальной валюты, что в современных условиях является крайне важным для социально-экономического развития Украины.

Анализ основных научных исследований. Такие зарубежные и отечественные ученые как Киреев А.П., Бочан И.А., Базилевич В.Д., Лугнин А.Е., Мельник А.Ф., Белецкая Л.В., Левчук Ю.С., Макогон Ю.В., Панкова Л.А., Лукьяненко Д.Г., Абель Э., Бернанке Б. исследовали вопросы развития государства на макроэкономическом уровне. Но ввиду постоянных изменений происходящих в мире и мировой экономики, существует необходимость поиска новых путей улучшения макроэкономических показателей государств, в том числе и Украины.

Целью статьи является поиск наиболее перспективных путей и направлений улучшения макроэкономических показателей Украины. Для достижения поставленной цели в рамках данного научного исследования были решены следующие проблемы: определены основные макроэкономические показатели государства, проанализировано текущее состояние макроэкономических показателей Украины и факторов влияющих на них, найдены перспективные направления для улучшения экономики, а следовательно и макроэкономических показателей Украины.

Изложение основного материала исследования. Отправным пунктом определения показателей макроэкономики считается объем годового совокупного производства товаров и услуг. В системе национальных счетов данным показателем является валовой внутренний продукт (ВВП). Этот показатель дает общее представление о динамике экономического развития страны в целом и используется для измерения национального благосостояния (при этом рассчитывают ВВП на душу населения. [3])

Анализируя первое десятилетие после обретения Украиной независимости можно выделить значительное уменьшение ВВП. Основные причины столь глубокого падения ВВП Украины в 1990-е годы связаны как с исходными условиями, так и с политикой, проводимой в переходный период. В украинской экономике наблюдался серьезный структурный перекос в сторону промышленности: на момент распада СССР ее удельный вес был наибольшим по сравнению с другими бывшими советскими республиками. Неизбежно значительная часть промышленности в условиях глобальной экономики оказалась неконкурентоспособной. Треть промышленного производства приходилась на ВПК, который мгновенно лишился большей части государственного заказа. В результате за первые пять лет независимости объем промышленного производства сократился более чем на 60%. Свою роль сыграл и разрыв сложившихся экономических связей, поскольку степень взаимодополняемости больших экономик России и Украины оказалась выше, чем других бывших советских республик.

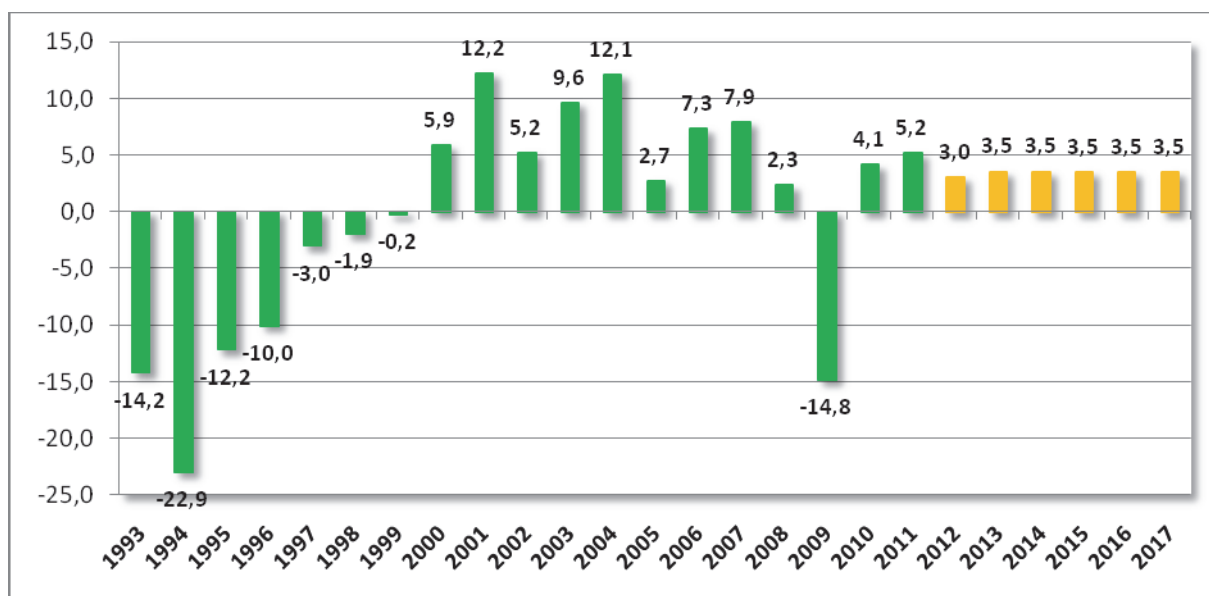

Рис. 1 Динамика изменений темпов прироста ВВП Украины 1993-2011 гг., прогнозом на 2012-2017 гг. [11]

Сказались и внешние шоки в виде азиатского кризиса 1997-1998 гг., российского кризиса 1998 г. и падения мировых цен на продукцию украинского экспорта. Именно в этот период украинская промышленность вынужденно переориентировалась на западные рынки.

Экономический подъем 2000-х годов был вызван несколькими факторами: быстрый рост в России, ЕС и других странах - основных экспортных рынках; слабость гривны, что поддерживало конкурентоспособность экспортеров; наличие неиспользуемых производственных мощностей, что позволило быстро отреагировать на растущий спрос на